

Arch, 19

„ANO, ŽIVOT SE ZJEVIL...“

Evangelisté vyprávějí, co si zapamatovali ze života Kristova. Podávají zprávu o tom, co mluvil, co konal a co se mu přihodilo. Podávají zprávu a jen stěží dají tušiti, co sami při tom cítí. To už člověk musí zachytiti ony tichounce s sebou znějící tóny, musí si všimati jemně zakreslených tahů, chce-li postřehnouti něco z toho, co se v nich děje, zatím co vypravují. Patří sem třeba, vyskytuje-li se v stručných a událostmi nabitých zprávách svatého Marka tak často slůvko „Καὶ εὐθὺς“ „a hned“ „a brzy“ řekl, učinil... Jest to, jako by člověk slyšel tlukot srdce vypravovatelova, jak spolu zažívá, co se tu mohutného děje, jak mocná Boží síla působí, jak působí dále a dále...! Patří sem, vycítíte-li z vřelosti zpráv svatého Lukáše, že tu mluví žák Pavlův, žák apoštola, kterému se především otevřelo ta-

jemství panenství a tajemství Církve, a který zajisté byl s to, aby ve svém žáku probudil smysl pro mysterium Panny a Matky.

Jen jeden z nich dal zřetelněji znáti, co se dělo v jeho srdci, když psal svou zprávu. Jest to svatý Jan. Po pravdě svatý Jan nebyl onou něžnou a útlou bytostí, za jakou ho považuje a jak ho vyobrazuje sentimentální umění. Vždyť ho Kristus nazval synem hromu; a jindy zase ho musil plísniť, že chtěl svolati oheň na Samaří. Jan měl žhoucí srdce a široko otevřenou, mohutnou mysl. Jeho duch byl bdělým pro tajemství Pneumatu. Když psal Evangelium, byl už starcem téměř stoletým. Mohl se ohlédnouti na dlouhou dobu práce, bojů i zklamání. Mnohé se stalo docela jinak než myslil. Ale jeho srdce nezestárlo. A jak tu teď píše, cítíme něco, před čím stojíme s úctou a úžasem. Setkáváme se tu s jistým pocitem, který ho kdysi musil přepadnouti, tehdy, když v porodních bolestech ducha o Letnicích opravdu uzřel Pána; a tento pocit zůstal bdělým po celá ta dlouhá léta, nezchřadl, nezvadl. Veliký úžas nad tím, jak to jen bylo možno, že Boží Slovo stalo se tělem.

Není pochyby. Na počátku Evangelia čteme: „Ano, Slovo tělem stalo se a mělo stan svůj mezi námi a viděli jsme slávu Jeho.“ A v prvním listě: „V tomť se ukázala láska Boží k nám, že Syna svého jednorozeného poslal Bůh na svět, abychom živi byli skrze něho.“ A na počátku toho listu čteme: „Co bylo od počátku, co jsme slyšeli, co jsme svýma očima viděli, na co jsme patřili, a čeho se ruce naše dotýkaly, o Slovu života — a život se zjevil, a my jsme viděli a svědčíme a zvěstujeme vám život věčný, kterýž byl u Otce a ukázal se nám — co jsme (tedy) viděli a slyšeli, to zvěstujeme i vám...“¹⁾

Cítíme, že toho nemá nikdy dosti; jest mu to věčně nové, ta nepochopitelná událost: „Život se skutečně zjevil, my Naň patřili a naše ruce se Ho dotýkaly... A my svědčíme...“

Toť jeho úžas: Jak to jen bylo možno, že Bůh, Boží Slovo, které stvořilo svět, které jest u Boha, které samo jest Bohem — jak to bylo možno, že se stalo člověkem? Skutečným člověkem? A aby nebylo pochybnosti — „člověkem“ mohlo by se rozuměti idealisovaně, nezávazně — rýsuje to, co míní

¹⁾ V řeckém textu *Kai óμν.* Pozn. překl.

zcela ostře: člověkem se stalo: „tělem se stalo“, bylo zcela pojata v naše bytí, takže přebývalo mezi námi; „mělo svůj stan mezi námi“, znamená to slovo přesně přeloženo, a slyšíme tu mluvit žida tónem z dávné minulé hrdinské doby jeho národa, kdy tento byl ještě národem pastýřů.

Plato řekl, že filosofa činí pravým filosofem, totiž člověkem zavázaným živé pravdě, to, že se diví, že žasne. To neznámá „pochybování“; pochybování samo o sobě ničí. Neznámá to však ani „vědění“; vědění samo o sobě činí člověka omezeným; utlačuje. Jest to něco, co má v sobě patření i otázku zároveň. Jisté Ano, které však neuzavírá, nýbrž které pohání vpřed. Jisté hledání, které však vychází z jistého prvního už nalezení a které v sobě nese zaslíbení.

I Boží myslitel zná takový úžas. Jenom se tážati, to ničí; nějaké vědění pouze držeti, to otupuje. Víra obsahuje obojí: I jistotu, která se táže, i hledání, které důvěřuje. Ve víře jest úžas, z něhož pramení toto smýšlení. Má jistotu, a přece není uspokojen, nýbrž plný nevyčerpatelné touhy. Má jistotu, ale takovou, která převyšuje veškerý smysl a veš-

kerou pýchu chápání. Vždy znovu jest tu srdce přemoženo otázkou: Jak jen to může býti? A přece jest to tak jisté. Jak jest to možno? A přece na tom spočívá můj život.

Tento úžas byl vzácným dědictvím svatého Jana. Úžas nad tím, že Slovo se stalo tělem.

Jemu přistoupilo k tomu ještě také ono těžké, nepochopitelné a mučivé „Proč:“ „Život byl světlem lidí a světlo v temnotách svítilo a tmy ho nepojaly... Ve světě byl a svět skrze něho učiněn jest, a svět ho nepoznal. Do svého přišel, a svoji ho nepřijali...“ Jak to jen bylo možno? Jak to bylo možno, že On, jímž všechno stojí, přijde na svět, a dílo jeho rukou Ho nepřijme? Jak může světlo svítiti do tmy, a tma po něm nesáhne?

Na to není odpovědi. Toť tajemství Záporu a tajemství toho, jak jest to možno, aby to bylo v nekonečné moci božského. Ano, které vše naplňuje.²⁾ Ale svatý Jan má slovo, neznám krásnějšího, taktéž v prvním svém listě. Mluví tu k těm, kteří jsou zkorouceného srdce. A co tu praví, platí s dosahem

²⁾ Jest to asi též tajemství temnot, o nichž se mluví na počátku Genese v textu „a tmy byly nad tváří propasti“. — Pozn. překl.

přesahujícím každý zvláštní nebo soukromý podnět, pro všechny neklid a veškerou bídu, jež může vystoupiti z lidského srdce. „Jestliže však srdce naše nás obviňuje, Bůh jest větší nežli srdce naše a zná všechno.“

Třeba se s tím slovem hluboce spojit, aby se nám otevřelo... Jeho vědomost a jeho světlo jest mocnější než všechny temnoty, a může v sebe pojmuti vše, ba může z „nikoliv“ učiniti „ano“ a z chladu lásku... Nicméně však ono „nikoliv“ jest rovněž zde, a jak to může býti, toho Jan nikdy nepochopil. Ale netrvá to dlouho a opět se v něm vzhůru dere onen úžas a klanění: „Ano, Slovo tělem stalo se, a viděli jsme slávu jeho... a z jeho plnosti jsme všichni obdrželi.“

Člověku se nechce proniknouti do té otázky. Bojí se, že by se ten úžas mohl státi pochybností. Jednou ve škole, když se vyprávělo, že Syn Boží, který jest nahoře v nebi v slávě svého Otce, stal se ubohým člověkem, řeklo jedno dítě: „A to teď Pán Bůh už nikdy nemůže býti bez těla? Musí si ho stále nechat?“ Dětská ústa! Toť táž otázka svatého Jana plná úžasu. Jednou, *jednoho dne* —

po lidskuť pravím, řekl by svatý Pavel; a jak bychom mohli jinak mluvit? jednoho dne *Bůh se stal člověkem. A od té doby* — opět: po lidskuť pravím. Ale tak to právě chceme, jako děti, neboť v božských věcech jest dětská řeč řečí nejsprávnější — od té doby *podržel pro vždy lidskou bytnost*. Stále ji má. Nikdy ji neodkládá.

Vždy lpí na jeho nekonečnosti ta trocha lidské bytnosti. „Blahoslavený, kdož se nade mnou nepohorší“, řekl Pán. Z takovýchto myšlenek může úžas vyrůst do takové hrozivosti, že chceme-li si pomoci, nezbývá nám nežli pokleknouti a klaněti se.

„Dnes král nebes z Panny se ráčil zroditi, by ztraceného člověka zpět povolal v nebeskou říši.“

ROMANO GUARDINI

Z němčiny přeložil František Pastor.

ROMANO GUARDINI

O VĚCECH DUCHA I DUŠE

MOC PŘÁNÍ

+ Co to vlastně znamená: Někomu druhému něco dobrého přátí? V řečech Budhových vždy znovu se doporučuje toto cvičení: „Mnich se usebere a vyzařuje sílu chtění dobra, která naplňuje jeho srdce, na jednu stranu světa a zrovna tak na druhou, na třetí, na čtvrtou; dolů, nahoru, napříč, na všechny strany; ve vší úplnosti do celého světa vyzařuje sílu chtění dobra, která naplňuje jeho mysl; širokého, úpl-

ného, neomezeného, nenávisti a zlovůle prostého chtění dobra . . .“

Pohroužíme-li se ve smysl těchto slov, vystane před námi cosi velikého : To chtění dobra, dobré chtění namířené na druhého, přání, aby se druhému dobře vedlo, není jen něco psychologického, není to jen myšlenka, není to pouhé smýšlení, které právě jest v nitru přejícího, nýbrž jest to živá síla.

Duch jest skutečnost. Duševní konání jest skutečnější nežli konání tělesné. A tak jest též něčím skutečným přání dobra, které vychází ze srdce ; z upřímně a silně přikloněného nitra.

Přeji-li druhému s živou silou svého srdce dobro, dostane se mu dobro.

Vypravuje se, když John Henry Newman, pozdější kardinál, byl už dlouho nakloněn katolické církvi, přece jeho anglikánský přítel Pusey neměl strachu, že přestoupí. Jednoho dne

se dověděl, že kdesi ve Francii nějaká klášterní komunita se modlí za Newmanovo obrácení. Tu dostal strach. Tento muž dobře věděl o duchovných skutečnostech. Věděl, že teď půjde do tuhého — pro ryzí a usebrané chtění vážných lidí; nehledíme-li vůbec k duchovní stránce modlitby, k milosti. —

To nemá nic společného s okultními experimenty. Ale zlá věc jest, že jsme vážné zabývání se těmito věcmi přenechali okultistům. Ve Starém Zákoně obejde hrůza věřícího, klne-li mu někdo druhý. Moderní psychologismus praví, že jest to zvěčňování ducha. Po pravdě jest to — nehledíme-li vůbec na náboženskou stránku — živé vědomí, že duch jest skutečnost; a že mi nemůže býti lhostejno, chce-li mi někdo dobro či zlo — ať už jinak na venek činí cokoliv.

PŘED BOHEM

Člověk se třeba usebírá k modlitbě. Vnitřní nechuť by ráda z toho unikla a hledá výmluvu: „Musím hned udělati to a to...“ Byla by to lež, jenom v myšlence. Ale tato lež by byla horší nežli lež, kterou řekneme do očí člověku. Dála by se před Bohem.

Ba, člověk snad ani naň nemyslí. Přijde v nebezpečí sám sobě něco nalhati. I tu může člověku vysvitnouti: Tato lež jest horší nežli lež, kterou řekneme někomu druhému do očí. Při té tu byla protiobrana: Člověk stál proti člověku. Zde jest jenom pravda, a ta se nebrání. Pravda mlčí. Pravda však jest Bůh. Bůh mlčí. A tu se může státi, že tu lež náhle stojí před námi docela nahá; docela jen ona sama ve své ošklivosti.

POSLEDNÍ MYŠLENKA DNE

Když jsme byli dětmi, říkali nám, chceme-li ve škole uměti úlohu, že si musíme dát knihu pod podušku a na ní spáti. Později jsme se tomu smáli; to už jsme byli moudří. Pak jsme ale tu moudrost zase odložili a porozuměli jsme, co tím bylo míněno.

O velikém a nešťastném mistru písni Hugo-
nu Wolfovi se vypravuje, že míval ve zvyku čísti večer nějakou báseň se vší usebranou pozorností svého tvůrčího nitra. Ráno pak prý měl celou komposici před sebou. Ba někdy i více; a jednou praví, že se naň melodie snesly jako hejno bílých holubic. Musil za to ovšem pykati, neboť už v mladých letech jeho nervy byly zkaženy.

V noci spíme. Ale ne vším. Mnohé v nás bdí a pracuje dále. Čím hlubší spánek, tím hlou-

běji v naši bytost zasahá klid. Úplně ale zajisté nespíme nikdy. Stále to v nás přede. Umění spáti záleží v tom, abychom se nechali pohroužit v klid co možná nejhlouběji. Ovšem ale též v péči, když už vždy něco v nás pracuje, aby to bylo alespoň něco dobrého.

A tu duchovní učitelé říkají: Hleď, abys usnul s nějakou myšlenkou z Boží blízkosti. Ne snad násilně, s namáhavým soustředěním, nýbrž s klidným, tichým pomyšlením.

UMÍRÁNÍ ZVÍŘAT

Jest těžko pochopiti, že něco živého má zemřít, abych já mohl žít. Říká se ovšem, že cítiti něco takového znamená vlastně popustiti z jistoty života. Může býti, že k jistotě životní vůle náleží též neviděti to temné, přes

co kráčíme. Proto ale přece jest to zde. A kdo to cítí, musí hleděti, aby se s tím vypořádal. Věc se nijak nerozřeší, řeknete-li, že nebudete ze zvířete jísti. To bychom nesměli také nositi bot. A tak bychom šli od jedné věci k druhé v samou nemožnost. Jest to na nás vloženo a nám uloženo, že živí tvorové musí umíratí, abychom my mohli žíti.

Nezbývá než jedno: Abychom neotupěli. A jest-li nám uloženo, abychom cítili tlak oné tíhy, abychom ho k svému srdci připustili.

DLÍTI NA MODLITBÁCH

Kdosi mi vypravoval: „Jednou jsem musil kamsi odcestovati. Krátce před tím jsem četl o nějakém neštěstí v dolech; bylo zasypáno několik horníků. Mé myšlenky k nim putovaly.

Cítil jsem, že musím pomoci. Alespoň u nich býti. To však znamenalo za ně se modliti. Ta krátká modlitba však byla příliš krátká... Nemůžeš se tak lehce vrátiti zase na své pohodlné sedadlo, když ti jsou tam dole... Tu se sám sebou nabídl růženec. Modlil jsem se ho, a po celou dobu, co trval, byl jsem tam, kde jsem měl býti“.

To mi jedním rázem ukázalo, čím jest růženec: Jest to způsob, jak dlíti na modlitbách.

Jest modlitba, která se koná slovy díků nebo prosby anebo klanění. Její způsob a síla tkví v tom, že vnitřní akt se tu kryje se slovem; jasně a stručně. „Modlitba budiž zcela krátká!“ praví řehole svatého Benedikta. Krátkost zaručuje nitrnost ústní modlitby; jinak se z ní stane ono prázdné odříkávání, před kterým Pán varuje.

Pak ale jest „prodlévání na modlitbách“. Akt, který stojí, trvá. To, k čemu se chystá člověk

vnitřního života, když se o něm řekne: Hrouží se v modlitbu“. I to jest nezbytno. Zde „stojí“ nitro v postoji a stanovisku modlitby. Žije v něm. Noří se do něho. Vstupuje před Boha. Proniká k němu.

Udržovati však tento akt živým ze sebe a ze svého, jej vždy znovu vyvolávati, jej dále vésti, jest obtížno a nesnadno. Proto máme vyhraněné způsoby modlitby, které tomu napomáhají. K nim patří růženec — též litanie a jiné.

Růženec jest skloubení modlitebních forem, které správně prováděno udržuje onen trvající akt bdělosti. Umožňuje člověku dlíti na modlitbách; v nich dýchati; v nich se pohybovati; odpočívati; vnitřně se spořádati. S tím úmyslem musí býti prováděn. Pak jeho síla působí.

Dva druhy lidí jsou schopny tohoto způsobu modlitby: Lid, jehož základním stanovi-

skem jest kontemplace, a pak též člověk, který má za sebou první neklid reflexe a kritiky a už zase stojí na pevné půdě svého živého nitra.

„DANÉ“ SLOVO

O svaté Marii Egyptské se vypravuje, že dlouho vedla hříšný život. Jednoho dne Bůh se dotkl jejího srdce. Tu se jí otevřely oči, a ona se nad sebou zalekla. Šla k jednomu svatému poustevníku a tázala se ho, zda jest nějaká záchrana z té propasti. Ten řekl: „Ano. A nedělej nic jiného, jen stále říkej toto slovo: Ty, kterýž jsi mne stvořil, smiluj se nade mnou!“ Činila to, a v této modlitbě očišťovala se její duše stále hlouběji, přicházela k Bohu vždy blíže, a po její smrti ji andělé odnesli do nebe.

Zde jest slovo dáno člověkem, který má moc, a slovo to jest poslušně přijato.

Slovo může býti dáno též jinak.

Může se státi, že někdo se modlí, a Bůh zvláštním způsobem se přiblíží k jeho srdci. Pojednou mu vstoupí na rty slovo, kterého před tím neměl. Nějaké jméno, jímž Boha pojmenuje; nebo nějaké oslovení. Dejme tomu, že by najednou řekl: „Pozdravuji Tě, Pane ...“ Toto slovo jest „nové“; před tím ho ještě neměl. V něm dochází výrazu, co se v tom okamžiku děje. Je zcela plné. A člověk nemůže dělati nic jiného nežli stále to slovo říkati, stále totéž. Jest stále nové a plné, a ani nejlepší myšlenky a řeči nemohly by ho nahraditi.

Nebo najednou člověku vysvitne, co to znamená: „Bohu sloužiti“; v prostém, hlubokém smyslu toho slova. Že to, co právě třeba učiniti, jest nařízeno bezprostředně Bohem; z toho dů-

vodu, že toho žádá chvíle, která jest dána Boží Prozřetelností, která přec přichází z Boží Prozřetelnosti. Že to konáme jako službu Jemu, byť to byla i věc nejvšednější. Toto slovo: „Sloužím Bohu“, bude pak naplněno smyslem toho, co se tu děje. Může nám tanouti na mysli po celé dny; po celé dny vždy znovu ho můžeme pronášeti, jako pojmenování, jako odpověď, jako rozřešení všeho, co se děje.

Takováto slova jsou dána děním vlastního života, chvílí, která přišla. Nutno je míti za svatá; nutno je konati a v nich se cvičiti; v ně se pohroužiti; nechati se od nich utvářeti.

A ještě jiným způsobem mohou slova býti dána:

Jsou to slova Písma Svatého, o nichž se praví, že vše, co v Písmě jest psáno, „nám k spasení napsáno jest“. Čteme-li v tichu a usebrání, zajisté že se zastavíme a utkvíme na něja-

kém slově ; to slovo nabude pojednou vnitřní živosti ; zjasní ; jest nám blízko ; rozumíme mu docela novým způsobem. Pak jest nám dáno, a musíme se o ně přičiniti.

Starý obyčej „bere na potaz“ Písmo. V nějaké bezradnosti člověk otevře knihu a věří, že tam nalezne, co potřebuje. Může to býti pověra ; hádání z knihy. Může však to též vzejíti z hluboké víry v Prozřetelnost: Že Písmo Svaté jest slovo, které jest promluveno ke mně ; že tudíž může míti odpověď, které teď nezbytně potřebuji, hledám-li jen s prostou úctou a bázni.

Slovo není jen prostředkem k přenášení myšlenek ; slovo jest tělem pro smysl a živou duchovní sílu. Řeč nelpí jen na mně, kterýž mluvím, nýbrž ona jest jakoby živou bytostí, která žije sama ze sebe ; která jde dobami ; do níž člověk vstupuje, když se učí mluvit a z níž jest utvářen. A tak slova jsou nasycena obsahem,

který jim daly chvíle, v nichž byla ražena a opět ražena.

Slova Písma, svatá slova jsou však plna života Božího. Božské síly jsou v nich, síly, jež utvářejí podobu, jež určují způsob, jež dávají vzklíčiti: „Slova, která jsem k vám mluvil, jsou duch a život“.

Přijde-li tedy chvíle pro takové slovo, je-li člověku dáno a člověk je přijme, pak roste a působí: „Ten jest, kterýž slyše v srdci dobrém a výborném slovo chová a přináší užitek v trpělivosti“.

BRÁTI SLOVO DOSLOVA

Spasitel praví: „Čiňte sobě přátely z mamony nepravosti, aby vás jednou přijali do stánů věčných“.

Říká se ovšem, že se tomu musí rozuměti „duchově“. Dobro má člověk konati pro dobro ; z lásky k Bohu . . . Touto cestou přijdeme až tam, že budeme slovo Páně pociťovati jako zaostalé; jako mravně načisto nevyvinuté. A nejen toto slovo, nýbrž ještě mnoho jiných.

V křesťanství jest však rozhodným krokem, aby se člověk rozhodl bráti slova Písma Svatého právě tak, jak tam stojí. Třeba přestat s jich „oduševňováním“, které konec konců znamená nic jiného, nežli že je odlučujeme od úst Páně a necháváme je rozplynouti se v řeč nějaké obecné ethiky nebo náboženskosti. Slova Kristova neobsahují přirozených ethických náhledů, získaných a vyslovených z nějaké určité doby, které by pak potomním dobám ukládaly, aby se přes ně přenesly, aby viděly čistěji, podstatněji a duchověji. Jsou to slova Boží. Jsou to z Boha přicházející a působící skuteč-

nosti. Jsou to cesty, ukázané tím, který řekl, že „nebe a země pomínou, ale jeho Slova nikoli“.

Hledíme-li na to duchovně, děje se neštěstí, když to slovo nebereme tak, jak tam stojí. To znamená, že pak někde spadne most, který měl vésti přes nějakou propast. Že nějaká pustina, kterou byla prokletěna cesta, stala se pustinou bez cesty. Že není tu už ruky, která byla vztažena.

Nemůžeme učiniti nic lepšího, nežli bráti ta slova doslovně. Pak se stanou velikými. Těžkými ovšem; nebezpečnými. Ale také líbeznými a ochranu skýtajícími.

Cosí hluboce věrohodného a skutečného smyslu pro život vítaného se nám otevře, když vezmeme to slovo zcela prostě: Čiň jiným dobře penězi, které jsou tak hluboce prosáklé bezprávím; abys pak, až přijdeš na onen svět

a budeš státi v oné velké opuštěnosti, ve světle Božím, kde se nikde nemůžeš skrýti, kde všechny chytrosti se shroutí a všechny záštity zmizí; až budeš takto státi vydán na milost i nemilost — aby pak někdo přišel a řekl: „Vpusť ho ... do příbytků, které jsou v domě Otcově .. Vpusť ho, on mi pomohl!“

Když člověk odloží ethickou a všelijakou jinou pýchu a cítí vlastní ubohost, pak jest to opravdovou úlevou zachytiti a přidržeti se svaté síly této myšlenky.

JMÉNO JEŽÍŠ

Jednu zkušenost učiní jistě každý, kdo se vážněji přičiňuje o věci duchovní: Bývá mu těžko vázati se na dějinnou osobu Ježíšovu. Srdce hledá Boha „o sobě“. Pociťuje onen ú-

vazek jako spoutání náboženského pohybu. Jako zúžení, stísnění Boží svobody. Jako úbytek Boží plnosti. „Nic mezi Bohem a mnou!“ — toť prvotní náboženský afekt.

Pak ale může se jednoho dne státi, že se modlí, a docela živelně, z největší hloubky, vyskočí otázka: „Má se to opravdu tak s tím, k čemu zde mluví?“ Jest to jakoby výstraha z nejnitřnější hloubky náboženského sebezachování: „S čím mám vlastně co činiti? Jest to Bůh... či přírodní síla... nebo co jiného?“ A tu se vynoří, právě tak živelně a aniž člověk byl v tom směru nějak poučen, slovo — a jest to více nežli slovo, jest to obrana, vytýčení mezí: „Míním toho, kterého míní Ježíš, když praví: Můj Otec“. Pak člověk porozuměl, proč jest to nebezpečno, hledati Boha bez Ježíše. „Já jsem cesta“, řekl... „Nikdo nepřijde k Otci leč skrze mne“.

Tyto věci jsou opravdu skutečnostmi!

Právě tak jako to druhé. Jsou chvíle, vnitřní setkání, střetnutí se s něčím — ať jest to cokoliv, myšlení nebo skutečnost... a tu vzejde, zase z nejhlubšího pudu křesťanské duše, jíž jde o bytí a nebytí, gesto: Člověk udělá kříž! Znamení rozluky. Znamení obrany. Znamení, jímž se zaujímá stanovisko pro život i pro smrt.

„Není jiného jména daného lidem, skrze něž by mohli spaseni býti, nežli jméno Ježíš;“ a není jiného znamení nežli znamení kříže.

Zde se odlučuje, aniž jest možno nějaké sprostředkování, to, čemu říkáme „býti křesťanem“ ode vší volně se vznášející a poletující náboženskosti.

Jest to těžké, že jest dav ; velmi mnoho lidí, a člověk sám jedním z nich. Že dobrou myšlenku myslí mnoho lidí a při tom ji sešlapou v plochost. Že kvetoucí slovo řekne mnoho lidí a při tom ho zkazí. A tak dále. Před nedávnem jsem v jakési ethice našel kapitolu, která jednala o „neobyčejných hodnotách“ ; tedy o hodnotách, jichž podstata spočívá v tom, že je může míti jen málokdo. Ale tu se mi zdálo, že každá hodnota nějakým způsobem v sobě má a musí podržeti něco neobyčejného, má-li našemu srdci zůstatí svěží. Není to sobectví, přejeme-li si, aby to, co jsme poznali jako vzácné, zůstalo věcí několika málo lidí, neboť jenom tak to zůstane pro naše srdce na živu.

Skutečnost, že jest velmi mnoho lidí, náleží k nejtěžším břemenům našeho žití. Kdysi jsme

v jakémisi kroužku o tom hovořili. Kdosi odvětil: Každý člověk má právo na to, aby byl. Toto právo musíme připustiti. V našem srdci docela hluboko ozývá se hlas: Aby naši bratři a naše sestry byli živi, toť první věci. To musí býti, byť mělo proto zahynouti vše, co pak už nemůže trvati, a byť to bylo sebe skvělejší.

To bylo správné. Ale nebylo to ještě to poslední. Byla to z nezbytnosti udělaná cnost.

Pak si ale vzpomínám na jinou rozmluvu.

Ona bída davovosti našeho žití se mne více dotkla. A tu řekl přítel, že rozhodující věc závisí na tom, abychom nahlédli a uznali: Jest dobré, aby Boha poznalo a jemu se klanělo mnoho, velmi mnoho lidí; aby ho poznali a jemu se klaněli nekoneční zástupové!

Prudce jsem se tomu bránil. K podstatě osoby náleží to, že se neopakuje. Nelze ji počítati. Dvě osoby nejsou „více“ než jedna. On

odvětil, že právě to dlužno nahlédnouti a uznati, že dvě osoby jsou více než jedna. A že jest lépe, chválí-li Boha dva, nežli činí-li tak pouze jeden.

Prvním osvobozením, které se musí státi, že jest osvobození z druhové mnohosti přírody k uznání neopakující se jedivosti osoby. A nejen k uznání; spíše ještě k živému osvojení si této jedivosti. K živému stanovisku: „Bůh a má duše — a pak už nic na světě!“ Pak ale musí nastati ještě druhé osvobození. Ona jedivost musí býti obětována. Jen Bůh jest vpravdě jediný. Před ním i lidská osoba stojí v počtu. A to že jest složením koruny před jeho trůnem: Postaviti se před Bohem do počtu. Chtít býti před Ním jedním z mnoha.

Ač jsem se zprvu velmi bránil, bylo mi teď neobyčejně volno. Jest tomu opravdu tak: Tkví v tom nejzazší pravda a nejzazší svoboda. Toto

poznání jest nám dnes uloženo. Uznání a náboženské provedení skutečnosti, že jest dav, a to nikoliv jen vůči mně, nýbrž já v něm, jsa jeho částí.

Vyjasnilo se mi, co to znamená v Apokalyipse: „Turba magna“: nekonečné zástupy. Ona chvála Nejvyššího, která „jest jako hučení vod mnohých“.

Dav jest skutečnost apokalyptická . . . skutečnost posledních časů . . . Docela hluboko vede odtud myšlenka dále v to, co dnes jest, co se má státi a co jest nám činiti.

Přeložil FRANTIŠEK PASTOR

ROMANO GUARDINI

PASCALOVA VNITŘNÍ CHVÍLE

Blaise Pascal narodil se r. 1623 a zemřel r. 1662. Dosáhl tedy věku 39 let. Byl velmi mnoho nemocen. Od 18. roku nemnul mu, dle vlastních jeho slov k sestře, ani den bez bolesti; od pětadvacátého roku se jeho nemoc stále zhoršovala. Jeho spisy vyplňují čtrnáct silných svazků velkého vydání „Grands Écrivains de la France“.

Nepochopitelná byla intenzita jeho ducha. Mocný, nikdy neustávající rozum prodíral se bez oddechu k jádřům otázek a přinášel výsledky dokonalé jasnosti.

Především byl matematikem a fysikem nejvyššího řádu, k čemuž přispěl kruh přátel jeho otce, jehož živě zajímala matematika a přírodní vědy. Rodinné podání vypravuje, že Pascal ve věku 12 let na obrazcích, které kreslil uhlím na dlaždice podlahy, samostatně našel a dokázal 32 prvních vět z 1. knihy Euklidovy. Pravdou zdá se na tom býti to, že samostatně přečetl a porozuměl Euklidovi. V pozdějších letech, když ho nemoc úplně oloupila o spánek, objevila se mu jedné noci, část za částí, jako by sama od sebe z jeho ducha se vynořujíc, mathematická theorie roulette.

Právě tomuto duchu, pro kterého výzkumy přírodních skutečností platily jen tehdy, byly-li ospravedlněny přísností experimentu a přesvědčující logickou jasností formule, otevřel se v posledním oddílu jeho života problém

konkretna, živoucná; problém živého člověka. Tedy otázka po oné skutečnosti, již nelze uchopiti abstraktním postupem; ani experimentem ani matematickou formulí. A tak už anticipando klada otázky a buduje výsledky, které teprve dnes se stávají zřetelnými v celém svém dosahu, postavil oproti „esprit de géométrie“ „esprit de finesse“ („duchu geometrie“ „ducha jemnosti“); proti abstraktně formálnímu poznání obecných zákonitých vztahů pojetí konkrétní skutečnosti a živoucího celku, a vše to formuluje s jasností, jež uvádí v úžas.¹⁾ Tím bere živého člověka za předmět hluboko pronikajícího psychologického — lépe snad řečeno na to, co se ducha a osoby týče, namířeného bádání, jehož nejdůležitější myšlenky načrtnuty jsou v „Pensées“.

To ale nikoliv jen theoreticky, jako nezúčastněný pozorovatel, nýbrž z živoucího styku s konkrétní plností lidského bytí. Tento pozdější samotář Port Royalský byl také „ve světě“. Jsa v přátelském vztahu se skeptickým umělcem života Méréem a vévodou z Roannezu, obcoval v pařížské společnosti, a jeho „Řeči o vášních lásky“ nejsou psány pouhým chladným pozorovatelem. Toto světské období jeho života netrvalo ovšem dlouho; nejen proto, že mu to prostředky a zdraví nedovolovaly, nýbrž proto, že tomu ani jinak nemohlo býti, nežli že tento ve vroucnosti a hloubce ducha žijící člověk brzy zase odhodil ducha-plnou povrchnost onoho života, aby se vrátil v samotu.

Z toho všeho lze tušiti, že měl to, co tvoří nejskvělejší

¹⁾ K tomu srovnej první odstavce „Pensées“ ve vydání Leona Brunschviega, Oeuvres, Vol. XII, str. 10. a další.

jádro v pravdě duchové bytosti: Pravdu, která se splňuje tím, že začíná žhnouti; která se osvědčuje čistou v tom, že jest prosvětlena jasnou podstatností. Náleží k oněm šlechtickým myslitelům, pro které předmět poznávání, pravda a podstata, když se jeho vlastnímu významu bylo stalo po právu, splyne s předmětem svědomí a lásky, tedy s dobrem. Ano, kteří vědí, že „chladné pravdy“ vůbec není, nýbrž že pravda jest možná, jen když jest nesena láskou.

To všechno ale není ještě to vlastní, čím Pascal dále působí. To jest jeho víra; jeho život a boj jako křesťana. Jeho první náboženské prohloubení spadá do doby jeho 24. roku. Dle zprávy jeho sestry začal „čím dále tím více hledati, jak by se líbil Bohu, a tato láska ke křesťanské dokonalosti vzplanula do té míry, že se rozšířila po celém domě.“ Ani „můj otec,“ vypravuje dále, „se nestyděl přijmouti od svého syna poučení a vzal na se přísnější způsob života, který pak neúnavným cvičením v ctnosti ustavičně zdokonaloval až k své zcela křesťanské smrti.“ Rozšafná mladší sestra Jaquelina přijala v sebe tento popud tak hluboce, že se zcela věnovala životu duchovnímu a vstoupila do cistercienského opatství v Port Royalu.

Ale následovala recidiva. Pascalovo zdraví bývalo vždy slabé. Přetíženo asi přílišnou vědeckou prací, ocitalo se v této době čím dále tím více v nebezpečí, takže mu lékaři každou duševní námahu zakázali. Byl tedy odkázán na to, aby se rozptyloval, „et ainsi il se mit dans le monde,“ jak praví ve své zprávě sestra, prozrazujíc poněkud omezenou obavu o duchovní lesk svého bratra. Při kterémžto kroku ostatně spolupůsobily složitější pohnut-

ky; i napjatý poměr z Port-Royalem samotným; především ale vnitřní ochlazení jeho náboženského života.

Toto světské období netrvalo, jak bylo již řečeno, dlouho. Pascalovy prostředky nedosahovaly zdaleka prostředků jeho zámožných přátel a jeho zdraví sneslo právě tak málo společenské námahy jako vědecké. Zvláště ale na něj působila jeho sestra Jacqueline, která v oné době byla již řeholnicí v Port-Royalu a splácela mu nyní zase onen duchovní popud, který kdysi z něj byl na ni přešel. Mluvila s ním „s takovou silou a vroucností zároveň, že jej přiměla, aby opustil svět úplně. I rozhodl se, že zanechá úplně styku se světem a že přetne všechny marnosti života i na úkor svého zdraví, neboť byl přesvědčen, že spása jest důležitější než všechno ostatní.“

Bylo to rozhodnutí bezvýminečné síly a ryzosti. Celou planoucí energii, kterou byl tento mocný duch vrhl na vědu, vrhl nyní na uskutečnění toho, aby byl křesťanem do všech důsledků. Obíráme-li se tím blíže, vtírá se nám přesvědčení, že problémy, ba v něčem i předpoklady Sörena Kierkegaarda objevují se již u Pascala. Jinak ovšem, především odlišně, protože to jest tento člověk a nikoli onen; protože jest to 17. a ne 19. století. Odlišné konečně tím, že se ony otázky nevynořují v Dánově severském světě citů a myšlenek, nýbrž v romantické jasnosti Francouze, a k tomu Francouze klassického století; že se nevynořují v protestantském duševním světě onoho muže, který své nejzazší důsledky vyvodil možná z Luthera, nýbrž v duševním světě katolíka — a hluboce katolickým byl Pascal přes všechnen jansenismus, který byl určován protiklady

historické situace mnohem silněji, než by se zdálo na první pohled. To, co Kierkegaard nazývá ryzostí a silou rozhodnutí; vášnivostí duchovního nasazení; existencialitou myšlení, v němž osoba nikoli jen objektivně a nezúčastněně pozoruje, nýbrž v němž myšlením svým určuje svou vlastní existenci — to vystupuje u Pascala v tím větší míře a s tím hlubší věrohodností, protože u něho nic se nepohybuje v temnotě Kierkegaardově, nýbrž v křišťálové jasnosti a jednoznačnosti.

Po smrti Pascalově učiněn byl nález, o němž vypravuje tato zpráva: „Několik dní po smrti pana Pascala zpozoroval náhodou jeden sluha domu, že v podšívce kamizoly osvíceného zesnulého vězí cosi, co jest tlustší nežli ostatek. Vypáral to místo, aby se podíval, co to jest, a našel tam malý pergamen, složený a popsáný rukou pana Pascala, a v tomto pergamenu papír, popsáný touže rukou. Papír obsahoval věrný opis pergamenu. Oba kousky byly ihned odevzdány paní Périerové. Ta nechala do nich nahlédnouti několika jeho obzvláštním přátelům. Všichni se shodli v tom, že tento pergamen, psaný s takovou péčí a tak pozoruhodným písmem, jest jakýmsi památným spisem, který velmi pečlivě uchovával, aby udržoval stále čerstvou paměť něčeho, co chtěl, aby vždy jeho oči a jeho duch měly před sebou; vždyť po osm let nebyl lítoval námahy jej vždy zašívati a zase vyparovati, kdykoliv si pořizoval nové šaty.“

Pergamen se ztratil; opis na papíře chová se v pařížské Národní knihovně.

Text má v záhlaví kříž obklopený paprsky.

Přinášíme na konci doslovné znění tohoto zápisu přeložené do češtiny. Jest to text velmi úctyhodný. Jest svědectvím vnitřní události, v které Pascal pronikl do oné křesťanské hloubky, z níž nadále měl žít a myslit. Co bylo řečeno v předchozí malé poznámce, bylo řečeno, aby se porozumělo textu, který na konci uvádíme. Kdo přečte těch jeho několik málo vět s pravým porozuměním, tomu jistě z toho zazáří světlo až do srdce křesťanského bytí.

Jest to svědectví historické. Jest to svědectví o události, která dělí to, co bylo před tím, od toho, co bylo potom. Ne tedy nějaký pocit bez místa; žádné prchavé tušení; žádný nezávazně abstraktní postřeh, který by se mohl udáti každé chvíle. Nýbrž rozhodnutí, které stojí v dějinách. Ba více, které dějiny tvoří, křesťanské dějiny tohoto člověka, a to tím, že stanoví počátek — v životě jednotlivce analogie oné události, která dělí dějiny lidstva v dobu „ante“ a „post Nativitatem Domini“. A tak text začíná přesným datem. Ale jedná se zde o posvátné dějiny; dějiny křesťanské bytosti. Jest to tedy též posvátné, abych tak řekl hieratické datum, totiž dle liturgického řádu Martyrologia: „V den Svatého Klimenta ... o vigilií Svatého Chrysogona.“

Řada vzývání; řada krátkých vět, slov Písma svatého. Vše chvějící se ohněm nesmírného dojetí, z nahlédnutí, z bezprostředního stání v přítomnosti poslední skutečnosti: Že Bůh, počátek a konec naší věřící bytosti, jest

„Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakobův.“ Nikoliv Bůh filosofů a učenců. Že jest „Bohem Ježíše Krista.“

Jest třeba, aby byl člověk stál v poznání celou svou bytostí — existentiálně, řekl by Kierkegaard; poznání musilo se člověku státi životním obsahem a osudem; musil býti nešťastným, když nerozuměl filosofickému pojmu a blaženým, když se mu vyjasnil, aby mohl změřiti, co tato slova Pascalem promluvená znamenají. Jak se zdá, stává se dnes obyčejem, ba již módou, zdůrazňovati, že Bůh, Bůh křesťanského života, jest Bůh Ježíše Krista, a nikoliv Bůh filosofů. Když to byl Kierkegaard řekl s takovým důrazem, když tento muž byl shroucením se liberální theologie a filosofie náboženství vyzdvižen a stal se v jakémsi podivném smyslu moderním, ba skoro konjunkturou, mnozí, až příliš mnozí to po něm opakují. Ale člověk k tomu nemá pravé důvěry. Jest to řečeno příliš lacino. Člověk musí býti oprávněn, aby mohl co takového říci. Třeba, aby se byl rok za rokem poctivě namáhal čistou filosofickou prací. Musil se přičiňovati o obemknutí a hloubku skutečného rozumového poznání; o ostrotu a hajitelnost pojmu; o vznesenou nutnost skutečného nahlédnutí v zákon a podstatu. O to, co myslí Anselm canterburský, když říká, že skutečně poznati znamená nahlédnouti, že něco nemůže býti jinak, nežli to jest. Musil též zakusiti nesnášlivosti poznávací vášně, která jako poznání připouští jen to, co jest obecné a věčné, nezbytné a absolutní — a v takovéto vůli, teď často s velmi pochybnou věrohodností odmítáno, tkví dědictví velké tradice severského myšlení dvou tisíciletí. Je směšné a zároveň nedůstojné odbývati velké myslitele

minulosti, jak se to stává obyčejem u tak mnohých dynamistů, aktualistů a personalistů nového stylu. Člověk musel věřit s pýchou a zároveň s hlubokou zodpovědností k věci, že vlastně jediné přísná a jasná myslitelská práce matematiky a metafysiky jest skutečným poznáním, aby pochopil nesmírnost tohoto křesťanského postřehu a nahlédnutí matematikova a filosofova: Že Bůh není Bohem filosofů a učenců, nýbrž „Bohem Abrahamovým, Isákovým a Jakobovým“. Není „nejvyšší bytostí“, „absolutní ideou“, „věčným zákonem“, „čirou hodnotou“ — jest též tím vším, ale teprve potom. Teprve tehdy, když ono druhé, rozhodující jest zaručeno — nýbrž „Bohem Ježíše Krista“. Jest osobou; ale zase nikoliv „absolutní osobou“, „pouhou osobností“, nýbrž „Tento“, který jest takový a ne jinaký. Vězí v tom nebezpečí zlidštění; zajisté. Ale filosofie přec, právě aby přemohla toto nebezpečí, vmyslila se až do výše „Absolutna“. Na kolik právě v této věci upadla do své přílišné lidskosti, jest jiná otázka. V každém případě však filosof, když, přicházeje z pravé filosofické práce, pronese výrok: „Bůh jest Tento“, jest proti onomu zlidštění Boha pojištěn. Jemu bylo toto slovo přímo pohoršením; odporem proti jeho vlastnímu filosofickému chtění. Nyní jest mu nejvyšším objevem. Zajisté že jest výrok: „Bůh jest Osoba; Tento“, zlidštěním. Kdokoliv vůbec mluví něco o Bohu, nemůže jinak nežli přenášeti pojmový a názorový materiál získaný z konečna. I zástupcové moderní teologie negativity tak činí. Vždyť ani jinak nemohou, to by musili zakázati myšlení, a ještě více mluvení a psaní. Ale může-li vůbec nějaký výrok býti mířen na Boha, pak zajisté ten:

„On jest Tento.“ „Já jsem, kterýž jsem“, řekl sám o sobě. Ten, který oslovuje, který oslovuje jednou pro vždy.

S touto osobností se však nesetkáme v nějakém obecném psychologickém zážitku nebo v nějakém výstupu, který by bylo lze čerpati z oboru lidského. Osoba ta spíše přichází nám vstříc; v dějinách, jako zjevení, z vyslané postavy, z mluveného slova, ze zvážené události: On jest „Bohem Abrahamovým, Isákovým a Jakobovým“; Bohem mužů, kteří žili oné doby, v oné zemi a oním vymezeným způsobem chování a jednání. Pro ducha pouze filosofického jest pohoršením a pošetilostí, má-li se podrobiti tomuto sezvláštnění, zdánlivé libovůli tohoto rozumem nerozluštitelného historického faktu. Bůh jest „Bohem Ježíše Krista“. Když Filip prosil: „Pane, ukaž nám Otce“, Ježíš odpověděl: „Tak dlouhý čas s vámi jsem, a nepoznali jste mne? Filipe, kdo vidí mne, vidí i Otce.“ Opět pohoršení a pošetilost pro pouze filosofujícího ducha, že nemá mysliti Boha z náznaků přírody, z nezbytností logiky, z kategoriálního složení vědomí, z postulátu jednání, ze specifických obsahů náboženské zkušenosti v hodnotách, nýbrž že jej má přijmouti z bytí a slova a jednání konkrétní historické postavy, která žila tehdy a ne dříve nebo později, v oné zemi a ne někde jinde, právě taková a ne jinaká. Jest to pohoršení filosofického chtění absolutnosti nad nezrušitelností dějinné skutečnosti. Křesťanský Bůh jest Bohem Ježíše Krista; onen, kterého Kristus míní, když praví: „Můj Otec.“ Onen, který Ježíše poslal, z něhož Ježíš žije a k němuž směřuje. Bůh, toť onen, který jest „Bohem a Otcem Ježíše Krista“. „Křesťanskou myš-

lenku na Boha“, „křesťanskou pravdu“ nelze odloučiti od konkrétního Krista. To, co jest Kristovým učením, zůstává křesťanským jen potud, pokud to, abych tak řekl, slyšíme z úst Ježíšových; pokud tomu živě rozumíme z Něho, z Jeho bytí a jednání. Není žádné od něho odlučitelné „podstaty křesťanství“. Podstata křesťanství, toť On. A pak to, co praví; to, z čeho přichází a kam jde; to, co v Něm a kolem Něho žije — vždy ale živě slyšáno z jeho Úst, přečteno s jeho Tváře. Zde se podkládá filosofickému duchu, oč vlastně všechna filosofie ztroskotává: že konečně platnou křesťanskou kategorií jest zvláštnost a neopakující se jedinstvo konkrétní osobnosti Ježíše Nazaretského.

A zase: Cesta k tomuto Bohu nevede obecnou náboženskou zkušeností a snažením, ethickým úsilím a smysl pronikajícími výklady, nýbrž jest to „cesta, která jest vykázána Evangeliem“. „Nikdo nezná Otce leč Syn a komu Syn chce zjeviti.“ „Nikdo nepřijde k Otci leč skrze mne.“ Jest to cesta víry. Jest to onen akt osobního přistoupení a uvázání se v definitivní věrnost, jímž Ježíš Kristus stává se Počátkem. Člověk tu vstupuje na stanovisko Ježíšovo. Osobním společenstvím je účasten Ježíšova pohledu; bere za vlastní Ježíšova měřítko, cíle a hodnocení. To jest ovšem pro všechno pouze přirozené cítění krokem na vlny. Ale v tom právě začíná pro věřícího „Království Boží“.

Potom teprve nabývá vše, co poctivá práce vynesla na světlo jakožto „poznání Boha filosofů“, své hodnoty. A ta jest veliká, přese všechny pohrdače filosofií, všech dob i dnešní v to počítaje. Neboť příroda a přirozené předpoklady a přirozená síla ducha, z něhož byly ony pojmy vy-

váženy, nejsou jenom kdož ví odkud, nemají svůj původ ve zlém, nýbrž v témž Bohu, který mluvil v Kristu. Ale stvoření jest zřízeno na milosti a lze je správně viděti toliko ve vztahu k ní. A jest hádankou hádanek, jak se mohlo státi, že „svět skrze Něho učiněn jest“, a přece „ho nepřijal.“ Protifilosofická móda v myšlení naší doby povstává proti pohanství staré filosofie, a přece i ona už nese své zvláštní pohanství ve svém lůně.

O takovéto chvíli poznání vydává svědectví krátký text, který nyní bude následovati a svědectví to jest zajisté ohněm a jistotou, jistotou a cítěním a radostí, čtyřnásobnou, pláčící radostí a počátkem opravdově nového života.

A jest nejen známkou šlechtickosti tohoto ducha, nýbrž i hlubokou zárukou pravosti jeho křesťanského zápalu, že uprostřed tohoto naufragia (ztroskotání) pouhého rozumu vpádem onoho křesťansky jinakého stojí věta: „Velikost lidské duše.“ Jest krásné, když člověk jest tak čistý a ryzí, že nemá zapotřebí zajišťovati Boží velebnost snižováním Božího tvora.

Takto zní dokument Pascalovy zbožnosti:

Léta spásy 1654.

V pondělí, 23. listopadu, v den svatého Klimenta, papeže a mučeníka, a jiných v martyrologiu.

O vigilií svatého Chrysogona, mučeníka, a jiných.

Asi od půl jedenácté večer až po půlnoci asi do půl jedné.

Oheň.

„Bůh Abrahamův, Bůh Isákův a Bůh Jakobův.“

Nikoli Bůh filosofů a učenců.

Jistota, jistota. Cítění. Radost. Pokoj.

Bůh Ježíše Krista.

Deum meum et Deum vestrum.

„Bůh tvůj, Bůh můj.“

Zapomenuto světa a všech věcí, vyjma Boha.

Lze ho nalézt jen na cestách, jimž se učí v Evangeliu.

Velikost lidské duše.

„Otče spravedlivý, svět tebe nepoznal, ale já jsem tě poznal.“

Radost, radost, radost, slzy radosti.

Odloučil jsem se od Něho.

Dereliquerunt me fontem aquae vivae.

„Bože můj, což mne opustíš?“

Kéž bych na věky nebyl od něho odloučen.

„Tentof jest život věčný, aby poznali tebe, jediného Boha pravého, a jehož jsi poslal, Ježíše Krista.“

Ježíš Kristus.

Ježíš Kristus.

Odloučil jsem se od Něho, uprchl jsem před Ním, zapřel jsem Ho, ukřižoval.

Kéž bych nikdy nebyl od něho odloučen.

Uchovává se jenom na cestách, kterým učí Evangelium:

Úplné a sladké zřeknutí se.

(Úplné podrobení se Ježíši Kristu a svému vůdci.

Věčná radost za jeden den kázně na zemi.

Non obliviscar sermones tuos. Amen.)

JAKÝ BÝTI SÁM K SOBĚ

Od Roberta Linhardta

Z knihy „Život volá“

Když jsme se ve škole učili základům psaní dopisů, říkalo se nám, že jako slušní lidé nemáme list začínati slůvkem „já“, že máme vůbec co nejméně mluvit o sobě samých a více o druhých. A pokud jsme se později čemu přiučili z *dobrého tónu*, točilo se to většinou kolem toho, jak oklešťovati své milé „já“. Ti, kteří se neženýrovali, nesnesli toho, odřekli se občas dobrého tónu a ostatních svěradel volnosti a k hrůze svých vychovatelů i svého okolí šli vlastní, přirozenou, osobně příjemnou cestou. Nám ostatním však utkvělo v duši, že skoro všecken společenský a mravní pokrok musí býti vykupován nějakým odpravením sebe samých.

Toto mínění vkradlo se i v náš křesťanský životní názor. Mnohým se zdá být nejkřesťanštějším ze všech

křesťanů ten, jenž unikl co nejdále sám nad sebe; jenž všechno, co prosebně i náročně vynoří se z jeho vlastní bytosti, ihned neslyšně spolkne, srazí; jenž Boha i svět i lidi a všechno miluje, jen sebe sama nenávidí. „Sebezapření“ slove ten asketický trumf, jímž usaditi vše přirozené, vše naivní v sobě mnohý se domnívá nucen. Ba myslí ještě, že Bohu tím posloužil — témuž Bohu, jenž toto nenáviděné, opovržené já tak velice miloval, že život svůj za ně položil. A potom se divíme, že mezi nositeli pravé víry tak mnozí jsou lidé nestravitelní — sami sobě nejnestravitelnější!

Poněvadž podle toho, co řečeno, pravda a omyl nikde si nejsou tak blízko, jako v pohledu a postoji k sobě samým, a poněvadž křesťan nejenom k lidem a zvířatům, ale především též k sobě samému má býti „křesťanem“, je snad opravdu na místě slovo o křesťanské *sebelásce*.

Otázka „zdali“.

Zdali smíme samy sebe milovati, milovati snad musíme, naprosto není prázdná otázka. Křesťan v Bibli utvrzený přijde tu hned se všemi možnými *obtíže-*

mi. Nedal snad Ježíš přikázání lásky k Bohu, lásky k bližnímu, nikdy však sebelásky? Neřekl snad, že kdož by koli hledal duši svou zachovati, ztratí ji? (Luk. 17, 23.) Nestojí dokonce u Jana, učedníka lásky, slovo: „Kdož nenávidí duše své na tomto světě, k životu věčnému ostříhá ji?“ (Jan 12, 25.) Neučinil Ježíš sebezapření (Mat. 16, 24), nenávidí i té duše své (Luk. 14, 26) bytostnou podmínkou učednictví? Vesměs texty, jež se zdají znehodnocovati nejen naše tělo v jeho nenáležitosti, nejen to a ono, nýbrž celé naše bytí, „duši“ naši? Tedy otázka „zdali“ žádá si odpovědi.

Po tomto „zdali“ ptají se i nejhorší zkušenosti, jež máme s těmi, kdož neomezeně žijí sami sobě, své vlastní libovůli, svému prospěchu, svému rozvinutí a vyžití. Po tomto „zdali“ táží se i oni filosofové, kteří označují přímo za nemravné, sebe sama milovati, pro sebe samého něco konati; kteří míní, že mravný člověk musí činiti dobro jen pro dobro a nesmí při tom nikdy mysliti na sebe sama. Po tomto „zdali“ ptá se i naše já, je-li dost čestné, aby se neshledávalo ve všem být láskyhodné.

Ale tu jsme již na můstku k dorozumění. Co je to: *naše „já“*, naše „sám“? Jsou to naše ruce, nohy, myšlenky, přání ctnosti, hříchy; jest to naše tělo nebo naše duše? Tu jest jen jediná odpověď: naše já, jehož láskyplnost jest otázkou, to jest „celý člověk“. Tak, jak Bůh jej stvořil. S tělem i duší, s myšlenkami i tužbami, s ideály i pokušeními, s ctnostmi i hříchy — celý člověk. Člověk bezmála tak dobrý i špatný, jako všichni ostatní, jež podle přikázání božího nepochybně musí milovati. Člověk, jehož hledá otcovské oko boží, ať si jej musí hledati mezi dobrými nebo ztracenými syny. Člověk, jenž bez pochyby ode všech ostatních smí očekávati lásku; člověk, jehož bychom bez pochyby musili milovati — kdybychom náhodou sami nebyli tímto člověkem. A tomuto člověku, jehož Bůh i lidé musí milovati, tomuto člověku jedinému na celém světě máme svou lásku odpírati — jenom proto, že tímto člověkem jsme my sami?

Tu již náš rozum, naše svědomí se k tomu nepřidá. Musila se zřejmě vlouiditi nějaká *záměna*. Známe v sobě, a to s bolestí, dosti věcí, jichž opravdu nemůžeme milovati: pokušení, slabosti, hříchy, bídu

všeho druhu — starého hříšného Adama. Jeho musí Bůh vzít na paškál, jeho žádný člověk milovati nemůže, jemu musíme také my sami na vždycky vypovědět boj. Ale v pravdě, my nejsme přec „jenom“ starý hříšný Adam. Je v nás přece i dobré, utěšené, krásné, božské. Duše, stvořená k obrazu božímu. Síly, jež k dobrým dílům jsou schopny i ochotny. Milosti, které bytost naši rozhřešily a zušlechtily. Hodnoty, na nichž Bohu i lidstvu záleží. Výkony, z nichž jedni mohou mít užitek, jichž druzí by bez nás jistě postrádali. Člověk, jenž přes své nervy, své chyby konečně nemůže za to, že byl zrozen a zrozen takový. Jenž při nejmenším musí mít sám s sebou smilování, jako by je měl s každým druhým, kdo by se nalézal v stejném položení, jako on sám.

Tak se nám ujasňuje, co jediné smíme a musíme nenávidět: hřích a hříšnou žádostivost. Proti nim míří všechna ostrá Páně slova o sebezapírání. Hřích musíme v jiných, musíme v sobě samých nenávidět — všude, kde se s ním setkáme. Vše ostatní na sobě musíme však v lásce objímat a chovat. Neboť jsou vlohy, jež Bůh nám svěřil, ne abychom je zakopali,

udupali, ale abychom jimi těžili. Jsme-li povinni vydati počet již z každého haléře, z každého neužitečného slova, každého zmeškaného dobrého skutku, tak právě teprv ze všeho, co jsme na sobě samých zanedbali a zničili.

A jestliže *Kristus* nemluví mnoho o sebelásce, tedy proto, že Bůh příliš si sebe váží, aby nezjevoval teprv ještě samozřejmosti, jež zdravému člověku pudově jsou běžné. Rozumí se samo sebou: má-li býti člověk všem bytostem v lásce práv, že potom sám sebe nesmí vyjmouti. Což nezačíná každá jiná láska od sebelásky; což není každá jiná láska jako štěpným výhonkem, jenž se nemůže uchytiti, není-li tu původní kmen sebelásky? A co se táže Sirachovec: „Kdo sobě samému není dobrý, bude dobrý někomu jinému?“ (Sir. 14, 5), to nalézá vždy v životě svou odpověď: Kdo o sebe sama nestojí, nestojí ani o jiné; kdo druhé nemůže snést, u toho i doma je to nesnesitelné. Sebeláska je taková samozřejmost, že Ježíš ji pokládal za schopnou, aby byla měřítkem lásky k bližnímu: „Bližního jako sebe samého!“ (Mat. 22, 34). Tedy sebe nejprv, ale svého bližního stejně poctivě, jako sebe sama!

Otázka „jak“?

Otázku, smíme-li sami sebe milovati, jest tedy zodpověděti rozhodným ano. Smíme a musíme. V tom jest téměř všecko za jedno, až na několik předuchovnělých filosofů. Duchové se však ihned rozcházejí, máme-li si poraditi o tom, „jak“ sebe milovati. Jest nám arci vrozena jen v sebe zamilovanost. Dítě zná jen svá přání, jen svůj hlad, jen sebe sama a myslí, že vše je tady jen k jeho službě. A není-li dítě rozumně učeno křesťanskému názoru, vyrůstá v jakéhosi dravce, jenž jde cestou svého štěstí přes mrtvoly. Tu zasahuje křesťanství a osvěcuje v sebe zamilovanost k pravé lásce. Křesťanská sebeláska není již pudovým bytím, ale duchovním činem. Sebe sama milovati znamená křesťanu: žíti po svých pudech, ničeho si neodpírati. Znamená to: milovati v sobě stvoření, dítě nebeského otce, dítě, jímž se býti poznává. To, že Bůh mne stvořil, činí mne sobě cenným. Že Bůh se v lásce o mne namáhal, zavazuje mne, také sám v lásce se o sebe namáhati. Že Bůh na mne čeká s milostmi, to jest mi na mně to lásky nejhodnější. Nač hledím jako na sobě milé, to není egoismus, nýbrž

vděk tomu, který mne stvořil a vykoupil. Co v lásce na sobě působím, jest pro toho, pro něhož se připravuji, pro něhož sebe činím hodna, pro mého Boha. Všecka má sebeláska jest naposled Boholáska, jež věrně spravuje zástavy sobě svěřené. Jsem sám sobě jako strom, ježž Bůh vsadil, k němuž jsem já sám zároveň zjednán jako zahradník. A běda mně – kdybych strom sebe samého kazil, místo v lásce pěstoval!

Odtud běře pravé světlo každá křesťanská *askese*. Slovo o sebezapření podržuje svůj dobrý zrak. Bez něho není učedníka Ježíšova. Ale kdo by chtěl askesi převésti jen na sebezapírání, byl by jako kovář, jenž by chtěl stále jen kladivem bušiti, jako vychovatel, jenž by chtěl pracovati jen metlou, jako zahradník, jenž by chtěl zacházeti jen s motykou a nůžkami. Nikoliv — takový stromek potřebuje lásky a slunce a vody a volnosti a chce růsti do vysoka a do široka. Jenom při divokých, uschlých výhoncích pudů jsou nůžky na místě. A nenese-li hned v prvých letech ovoce, chce-li si jednou na rok odpočinouti a více má listí než plodů, ochuraví-li, pak na to nemusí zahradník láteřiti, pronásledovati jej svou nespokojen-

ností a myslí zbavovati, nýbrž zamysli si se, jak by mu v lásce zase dopomohl k silám. Tak stojí i křesťan jako zahradník před stromem své bytosti. Především a ve všem lásku! I když prořezává! Musí-li však něco být obětováno, tedy ne, aby jen bylo obětováno, ale aby se dostalo místa a síly lepšímu. Sebezapření není nám samoučelné, ne jen aby se říkalo „ne“, ale aby se dostalo místa a síly lepšímu. Půst musí nám probouzeti ducha. Samota musí duši naši vésti k sobě samé. Smyslová, pohlavní zdrženlivost musí nás učiniti duchovně plodnými. Říkáme sobě „ne“, jen abychom ve vyšším smyslu něčemu jinému mohli říci „ano“.

Tak není nám největším křesťanem, největším asketou ten, jenž sám s sebou nejhrůzněji zachází, nýbrž ten, jenž všechno na sobě objímá nejsvětější, nejradostněji zodpovědnou láskou. Ne ten, kdo přinese k soudu nebeskému Otci svou bytost jako okleštěný pahýl stromový, nýbrž kdo ji přinese jako strom s širokou, bohatou korunou, jež směla v sobě vzproudit všechny šťávy, na níž přes všechny jízvy po ořezávání je vidět ještě lásku zahradníkovu.

Ne proto, že jsme egoisté, ale protože milujeme Boha i jeho tvorstvo, milujeme i sebe samy — jeho stvoření nejmenší.

JUAN RAMÓN JIMÉNEZ

DALEKÉ MOŘE

*Doznívá kantáta pramene.
Vyjítí možno cestami všemi . . .
Oh!, moře jitřní, moře stříbřené;
jak jasně svítíš za borovicemi!*

*Dunivý vítr z jihu přichvátá.
Oslepnout možno cestami všemi . . .
Moře spočinutí, moře ze zlata;
jak se dmeš v dáli nad borovicemi!*

*Nevím, co večerem ke mně zní . . .
Odchází duše má cestami všemi . . .
Oh! moře růží, moře večerní;
jak sladce dmeš se za borovicemi!*

(Ze sbírky Jarní balady, r. 1907.)

KONRÁD WEISS

NOVÝ OBRAZ

*Všechna moje slova jsou
jako voda kolem děcka
temna, neboť teskný plod
nedere se ze mne k světlu.*

*Leckdy sice beze strachu,
těhoten tím, co jsem potkal,
vidím, cítím neznámě
vyčkávati za svou stěnou.*

*Kohosi a čísi sílu
jako toho, jenž teď schránu
rozbíjeje v duši hrabe,
s vodou tou si pohrávaje.*

(Z knihy „Srdce Slova“)

(V němčině jest to též tak zastřené; báseň byla v článku citována k jistému účelu, ne tedy jako to nejlepší). — F. P.

VENTURA GARCIA CALDERON

SMRT JACINTA VARGASA

[Příběh z Peru]

KDYŽ dospěli na pokraj pouště, chtěl se domorodý vůdce vrátit zpět, zachvácen nevysvětlitelnou hrůzou. Jacinto Vargas mu nadarmo nabízel zlatou peruánskou libru, nejtřpytnější ze všech. Indián ukázal na slunce, které zapadalo za Andy: barvilo sních vrcholu ručeji krve. Poněvadž pánovi nestačilo toto bezpečné znamení blízké smrti, vybral Indián ze své mošny několik listů *koka* (pozn. př. Je to stromek, jenž roste v Peru; jeho listy obsahují hodně kokainu), a žvýkal je tak dlouho, až mu velmi hořká chuť naznačila nebezpečí dalšího pochodu. Stočil bez dalších

výkladů uzdu, a pobídl bosou patou svou mulu, jež klusala potichu v měkkém porostu počínající pouště.

Když Jacinto Vargas dohonil průvodce, musil zdvihnout dūtky; a Indián se vrátil poddaně, sténaje a ukazuje na měsíc, neboť noc již započala. Zastavili se na nocleh v zpustlé chýši. Před nimi se rozprostírala zoufalá a jednotvárná krajina andských úbočí; ubohé rostlinky žlutaly se, až k vrcholům, které ochraňovaly své zákopy stínu proti posledním večerním paprskům. Když zhasl den, sestoupil ze sněhu náhlý chlad.

Jacinto Vargas připevnil rozviklané dveře chýše otěžemi, zahalil se svým *pončo* (plášť) jako příkrývkou, a ulehl na zem k spánku. Indián se přitiskl k boku své muly, aby ho živočišné teplo ochránilo před nočním chladem. Osm hodin pochodu andským pohorím je nejlepším lékem proti nespavosti, jestliže ani nepočítáme onu znamenitou *chicha*, která přispívá k dobrému spánku.

Avšak ve dvě hodiny ráno rozřízla Jacinta Vargasa zima; pomyslll ustrašeně na to, že asi ulovil vysokou horečku. Volal marně svého vůdce. Probudit Indiá-

na, jenž leží zkroucen jako mumie, je tak nesnadné, že se raději rozhodl vyhledat sám ve stínu lahvičku s chininem; tu se mu náhle zazdalo, že mu stékají po ruce teplé kapky: jistě déšť, náhlý lijavec. *Karamba!* Jeho *pončo* bylo zbroceno krví. Skočil ke dveřím, aby přetl nožem otěže: byly otevřeny! Široká luna stoupala jako draci horských dětí, jemně vzdouvána větrem. Jacinto Vargas, dokonale probuzen, zahleděl se nyní na chýši a nekonečný prostor, a zachvěl se, trápen chladem i horkem. Čerchmant-ský Indián utekl s mulami; při odchodu mu však prořízl horalským nožem žílu na paži, — a do *chicha* (čaj) mu včera jistě namíchal trochu *chamico* (narkotikum), aby spal jako dřevo.

Náhlá hrůza stiskla mu hrdlo. Byl sám na konci světa, v nejstrašnější lidské samotě, v samotě pahorků, jejichž ubohé rostlinstvo zakrývá bývalé cesty Inků, a stoupá až k bílému pomníku věčného sněhu. Jacinto Vargas cítil, že je neodvratně ztracen. Málo lidí projde tímto krajem, a lze, říci, že zde není cest, poněvadž tudy může jet kterýmkoliv směrem, a pochod mul nezanechá jedině stopy.

Náhlá myšlenka vehnala mu krev do tváře. Mošna, kterou nechal Indián v chýši, byla naplněna listy *koka*; Indiáni mohou žít několik dní, žvýkajíce jenom *koka*, — nemohl by se řídit jejich příkladem? Několikrát je viděl připravovat směšninu z listů a vápna, a žvýkat ji celé dlouhé hodiny; a nepotřebovali jiné potravy, třebaš byli tak zmoženi drsnými dny.

Velmi hořká chuť přinutila ho dvakrát či třikrát vyplivnout polosežvýkanou hmotu. Zkusil to znovu. Kořalka, již si vypláchl z úst, byla nějak slabší než obvykle. Lehl si na zem, položiv hlavu do sedla. Indián mu na štěstí nechal postroj, pohrdnuv tímto bělošským přepychem, neboť jezdíval bez sedla.

Cesta se třpytila až k horám jako stříbro. I kaktusy, tak černavé, zachycovaly stříbrný odlesk na svých chlupatých výhoncích. Jacinto Vargas, jenž žvýkal neúnavně *koka*, ucítil v nervech podivnou sladkost, a zazdálo se mu, že ticho, jež ho před chvílí tolik děsilo, nesmírně zkonejšuje. Byl veselý, v hlavě měl jasno, myslil na to, že poštovní muly jezdívají kolem. Bude na ně čekat dva, tři dny; *koka* ho ko-

nec konců udrží lehce při životě, a rána na paži, zazizvená černou ssedlou krví, nyní ani nezabolí.

Pochopil záhy bez nejmenšího překvapení, že je v sousedství indiánské vesnice, neboť pustou temnotou hor zaznívaly flétny. Jejich záchvěvy nesly se

z nejbzdálenějších stínů, tak harmonicky rozptýleny a slity s nocí, že v nich slyšel lkát samotnou lunu. Jacinto Vargas se dovlékl až ke dveřím, aby lépe slyšel. Spatřil zřetelně stádo lam, — bylo vzdáleno asi padesát kroků, ne víc. Bylo jich dvě stě, tři sta, ne-

bylo možno sčítati je: byly bělostné jako hvězda. Mohl zavolat na pastýře, jenž dlel jistě opodál, pís-kaje na svou flétnu z rákosu; byl však tolik líný, maje mluvit. Lepší bylo tiše vdechovat svěží van, klesající ze sněhu. Lamy stoupaly nyní až k vrcholu, vinuly se, a sotva rozhybávaly kovovou tyč, upoutanou na hřbetě. Jistě přicházely z horských dolů. Kolik jich je, *caramba!* Až k obzoru bylo vidět jen lamy, a jejich bělostné hřbety splývaly s neurčitou linií And. Vypijí všechn sníh! Jaká rozkoš! Nikdy předtím je neviděl tančit. Ano, tančily za zvuků fléten kladouce své nohy střídavě do měkké trávy, podle rytmu *Yaraví*. Jacinto Vargas se šťastně usmíval, vleka se pomaloučku vlhkou travou. Tak se přiblíží až k bílým lamám, a polaská jejich rouno, zvlhlé v noci. Touha po niterném míru proudila mu slastně žilami, a mrazivý vítr hladil tak jemně zpocené čelo! Ano, zůsta-ne zde ještě dvě noci, dvě celé noci, nežli nějaký cho-dec přijde a vytrhne ho z jeho slastné mdloby. Pohléd-l nedůvěřivě na první zásvity jitra, které ukazovaly barvy jeho *poncha* v prismatu vysokého sněhu. Ucí-tiv, že se nějaký tmavý pták dotknul lehce jeho tvá-

ře, pozvedl váhavou ruku, aby polaskal chmýří ptačí hlavy, a zašeptal něžná slova. Pták však rozprostřel nesmírně velká křídla, obrážeje ve svém peří blízkou jitřenku. Jacinto Vargas strhl levou rukou, – již velmi ztrnulou – ztuhlou krev, aby rána lépe dýchala. Jaké blaho! Zdálo se mu, že dýchá dvěma ústy. Jak se mu bude dobře spát – chuť *koka* zůstala na rtech, vlahá krev tiše proudila! Slyšel zřetelně zvuk zvonečků: poštovní muly v horách. Nechtěl se ukazovat. Sklonil hlavu do sedla, a zemřel s úsměvem.

Kondor, jenž číhal, slétl na mrtvou hlavu, a kloval dlouho do otevřených očí.

Ze španělštiny přeložil Zdeněk Šmíd.

REDAKČNÍ ZADINA

[leden 1931]

SEBEVRAŽDA LYCEISTY

Zmínili jsme se o dramatické sebevraždě mladého Némyho, hochy sotva patnáctiletého, který se na clermont-ferrandském lyceu Blaise-Pascalově střelil za vyučování do hlavy z revolveru.

Journal des Débats uveřejňuje o tom další zprávy z Clermont-Ferrand: Jestliže připadne na myšlenku sebevraždy dítě, které vyrůstá na neštěstí v rodině, v níž se odehrávají výjevy tak pusté, že mu často, ještě přede dnem jeho smrti, nezbývá nic jiného než utéci se na noc k sousedům, je to zjev sice bolestný, ale konec konců pochopitelný; něco takového lze ještě jakž takž omluviti, jestliže taková mladá duše podlehne vytrvalou a tajnou četbou pesimistických filosofů německých mysticismu pochybeného rázu, „náboženství vlastního já“, jak se tomu říká. Jestliže

se však na lyceu velikého města vyskytne nemravné sdružení několika nezbedníků, kteří se nutí vzájemně k sebevraždě, je to úkaz věru ohavný a děsný, který nelze přejíti mlčky.

Vyšetřilo se, že tři žáci tahali mezi sebou los, který z nich se první usmrtí. Je jisto, že oba spoluvinníci nebohého Némyho takřka umučili, vytýkajíce mu zbabělost, aby učinil konec svému životu; den před tím ho přiměli, aby si zopakoval a jim předvedl, jak provede svůj hnusný čin. Místo, na kterém si měl nazítří prohnati hlavu kulí, bylo označeno na podlaze křídou. Žák, který v tom okamžiku vstoupil do třídy, byl svědkem jejich počínání; jakmile ho oni tři ztřeštěnci zhlédli, vrhli se naň a vytlačili ho ze dveří s hrozbou: „Měj se na pozoru, viděl jsi příliš mnoho, zmizíš“ — a jak se zdá, měli seznam těch, které zamýšleli odstraniti.

Rovněž podařilo se zjistiti, že deset minut před skonem Némyho vypůjčil si jeho soused od spolužáka hodinky a řekl Némymu: „Víš, že se ve tři hodiny dvacet minut musíš usmrtiti; už ti zbývá jen deset minut — pět minut — dvě minuty!“

V ustanovenou dobu nebožák vstal, postavil se na místo označené křídou, vytáhl revolver a střílil se do pravého spánku.

Jakmile klesl k zemi, měl jeden ze spoluvinníků tolik chladnokrevnosti, že přiskočil, vytrhl mu z ruky revolver a ukryl jej.

Dosud nebyl nalezen. Co s ním chce?

To vše vzbuzuje odpor: je netřeba věru podotýkati, že rodičové oněch žáků jsou hořem úplně zdraceni!

[*Journal de Rouen*, 5. VI. 1909].

OTCOVRAHEM ZE STRACHU Z PEKLA

Bylo nutno, aby jeden z nich zemřel . . .
a syn zabíjí svého otce, aby nebyl sebevrahem.

Mety, 26. října. — *Telegr. Matin*. — V obci Milvange vzbudila neobyčejný rozruch otcovražda, k níž došlo za okolností obzvláště tragických.

Padesátiletý Emil Reiser, účetní v podniku Vendelově, byl zavražděn svým třiadvacetiletým synem Petrem.

Vražda byla provedena s překvapující surovostí. Vrah přiblížil se k svému otci, který odpočíval na pohovce, a zasadil mu sekáčem na maso devět ran do hlavy.

M. Reiser, jehož lebka byla proražena, podlehl svému zranění za tři hodiny nato.

Otcovrah vyslýchán vyšetřujícím soudcem, p. Loubaliérem, prohlásil, že svého činu lituje jedině proto, že tím zneuctil svoji rodinu.

„Život byl u nás doma nesnesitelný“, vypovídal, „neboť otec vytýkal mi ustavičně moje chování. Nezbývalo nic jiného, než aby jeden z nás odešel s tohoto světa. Nechtěl jsem se zabít, neboť bych byl přišel do pekla. Teď budu moci zemřít ve stavu milosti“.

Na poznámku soudcovu, že je zcela možno, že jeho otec skončil v nemilosti, odpověděl zvrhlý syn klidně: „To je mi naprosto jedno“.

[*Le Matin*, 29. X. 1925].

SEBEVRAŽDA HRABĚTE HASNICE

Hrabě Hasnic, původem Polák, přišel do Paříže s velikým jměním. Žil skvělým, nákladným životem a netrvalo to dlouho, ocitl se skorem na mizině.

Vrátil se tedy do Polska, aby tam uspořádal své věci; než nepořídil tak, jak doufal. Zato však seznámil se ve své vlasti s krásnou okouzující dívkou, se kterou se též vrátil do Paříže.

Hrabě pokračoval ve svém přepychovém životě a nemírnil nijak svoji hráčskou náruživost. Když dlel především v klubu na boulevardu des Capucines, kamž docházel téměř denně, zavítal tam též jeden z jeho přátel, který dosud neprohrál svého jmění. Hrabě Hasnic navrhl partii karet, což přítel přijal. Hrabě ustavičně vyhrával a získal již poměrně značnou částku peněz, když vtom přistoupil kdosi z přítomných k příteli hraběte a upozorňoval ho: „Ale, ale, drahý příteli, jak to hraje? Vždyť jste odložil trumfy!“

Na ta slova zvedl se hrabě Hasnic bledý jako stěna. „Rozumím“, řekl k svému příteli. „Děkuji, ale nemohu přijmouti“.

A nato opustil klub.

Za hodinu poté zastřelil se ranou z revolveru v pokoji, který si najal v hotelu nedaleko nádraží Saint-Lazare.

Přeložil O. Reindl

[*Le Temps*, 4. I. 1908].

ZÁHADNOSTI Z NAŠICH NOVIN

Vražda pro byt. — Obviněný syn zasadil otci několik ran sekerou do hlavy a tak otce zabil. Otec seděl u stolu a byl trochu podnapilý. Z celého soudního líčení není patrné, že by byl v té chvíli konal něco, čím mohl býti syn k vzteku podnícen. Porotci přisvědčili k otázce na zločin zabití sedmi hlasy. Po tomto výroku porotců soud vynesl rozsudek, jímž Hájek, syn, který sekerou zabil otce, byl *osvobozen*.

(Lidové noviny, z 3. prosince 1926).

Ssací roura podmořskou medusou. — V cukrovaře hledají inženýra. Nikde, jakoby se propadl. A přece klobouk a svrchník visí v laboratoři. Po chvíli zastaví se voda ve velké pět metrů hluboké nádrži. Ssací roura nefunguje. Vypustí vodu, a hle, inženýr byl rourou přitažen a vssát, a k nepoznání znetvořen. Protože kád' má obrubu dosti vysokou, myslí se, že ho tam někdo hodil, nebo že si zoufal.

PŘÍČINY ZLA

Panu R.: K otázce o původu zla, s kterou jste se na mne o prázdninách přihrnuli, třeba studovati XII. knihu O Městě Božím od sv. Augustina. V kapitole VI. této knihy dvanácté jsou slova, jež velmi přiléhají, pane R., k Vašemu obrazu s aeroplánem a jeho okamžitým klesáním, jakmile rychlost vrtule ochabne: „Když totiž *vůle opustivši, což vyššího jest, k nižšímu se obracuje, zlou učiněna bývá*; ne však proto, jakoby zlé bylo, k čemu se obracuje; nýbrž poněvadž převráceno jest samo to obrácení“ (Čelak. překlad str. 82. v III. dílu).

IMPOSSIBLE !
UN ANGE , ET
ILS N'EXISTENT
PLUS , AUJOURDHUI
JE L'AI LU DANS « LA VERITE » .

RUMĚJE

(k Hromnicím 1931)

Od „neštudovaného“: Dovoluji si poslati Vám pozdravení k Novému Roku a přeji Vám ze srdce zdraví a hojnost Božího Požehnání. Již je tomu dlouho, co jsem Vás neviděl, ale žijete v mé paměti. Jest mnoho takových, kteří povzbuzují a hlásají, ale jest málo těch, kteří konají. Ti první mají světskou slávu a hlučný život, ale práce v tichosti je jistě Bohu nejmilejší. Vzpomínám si, že jste se mne u Vás ptal, jaká příčina mě přivedla k tomu, abych k Vám zajel. Ani dnes ještě nemohl bych Vám dáti dostatečné odpovědi, jsem jen vyučený truhlář a jako hudebník hraji jen to, co jiní složili. Pro dílo své jsem tedy rady nebo probuzení nehledal. Ale myslím, že sám život je dílo to největší, a rád se dívám na druhé, abych pochytil to nejlepší. Nevím ani sám, proč čtu tak rád knihy, je moc lidí živo bez toho a dobře se jim daří. Myslím si, že je to tím, že oni sami ze sebe mají více vědění, a že jen někteří musejí pracně se domáhati, aby svou touhu uspokojili. A my-

slim si, i když člověk hned neví, kam co vede, že svým časem všechno bude na patřičném místě zužitkováno. Vám oddaný V. B.

„Nový člověk“ na Indexu. V tiskovině „Index“ je traktát o „novém člověku“ a o Einsteinovi, jenž přece nic proti víře nepodnikal. Ale do jakých souvislostí se teď míchá jeho jméno, zvláště od lidí, kteří pranic jeho *výpočtům* nerozumějí! Práce jeho arcí svou symbolisační stránkou a metaforicky vniká do vyšších pásem Hory Studia a nalézá tak odezvu v poznání vyšším než matematika a fyzika. Ale aby neodborníci nezbloudili, měli by napřed prostudovati přístupnějšího Meyersohna; sám Einstein na tohoto učence poukázal řka o jeho třech svazcích, že je to dílo epochální. A aby se k *rozumu* uvolnili, třeba též vzíti k ruce takového Warraina, jenž svou nauku zakládá na polském filosofu a matematikovi Wronskim, aby jeho Armaturou i sebe obrnili a uhájili práva ducha, a tak poněkud vybředli z novinářské hašteřivosti Diurnálů.

Písmo Svaté a osli. Příznivci Dobrého Díla, jenž si všímá v našich poznámkách častých citátů z bible, nařiká na „modernistické“ a „bachraté“ vydání Hejčlovo, a vybízí nás, abychom se sami ujali „lepšího tradičního“ vydání: — S Písmem Svatým je to u nás věru zlé. Že je nového vydání třeba jako soli, to víme především my, neboť již z mnoha stran přišly nám podobné výzvy. Kromě toho dr.

Josef Vašica má již do tisku přichystaný Pentateuch v nejstarším staročeském znění s varianty hlavních kodexů, ale kde na to vše sehnati kapitály? Není již českých žen, jež by znaly bibli lépe než v Římě kardinál, jak praví Eneáš Sylvius. Řadí po světě Diurnálové a ti všechny hlubší snahy zanesou svým trusem. Jak se teď Písma svatá vykládají na školách, to k nim chuť nevzbudí. Je to arci, jak píšete, „sloup pravdy“, ale k ničemu to nevede, když čtenář Písma (jak to mají ve zvyku pedanti a protestanti) usedne si na nějaké jeho místo a katuje se s ním, nemaje zřetele na text sousední a na celkovou konkordanci. Pak opravdu stojí u sloupu jako osel, a není nic směšnějšího, jako když dlouho drbaje si hřbet o jeho hrany, potom odstoupí a nechá na něm všechny chlupy i škáru své kůže. (Renan et consort.)

K metodě. Slovo studenta s vysokých škol, jenž mi vypravuje o přednášení nynějších profesorů: „Když tak ty profesory poslouchám, mám dojem, jakoby se nám dvacetiletým chlapům nevěřilo, že umíme čísti.“

ve smyslu filosofickém. Rčení „ve smyslu filosofickém“ nemá mnoho smyslu, ač je velmi často čteme ve spisech vědátorů a školometů. Oč jest jasnější, různější, výstižnější biblické „v pravdě“. „V pravdě pravím vám“ LUC VI, 25, anebo jinde: „Cestě Boží v pravdě učíš“ MAT XII, 16, nebo „Amen, amen pravím vám“. Toto amen je věru

hluboce mystické a nadarmo mu Arnošt Hello nevěnoval celé stránky.

„Dar bez ponížení“. V „Hudbě Pramenů“ jest takováto věta o „bratřích jednoho duchového rodu“: „Jenom od sebe přijímají dary bez ponížení“. Tím možno vysvětliti, proč Otokar Březina nepřijal daru 100.000 Kč, jichž mu stát nabídl, a proč Václav Jebavý naložil s tím po Divišovsku. Diviš jak známo objevil hromosvod, v němž hrot hlavní rozvedl blesk po drobných hrotech. A tak co nechtěl a nepřijal Otokar Březina, vzal p. Václav Jebavý a propůjčil se býti bleskosvodným hrotem, po němž se kus této národní dobročinnosti svezlo do zobáků literární dvorské drůbeže. Mám dojem, že mi ty peníze byly odcizeny.

Kéž by vládly! Vzácná jedna přízlivkyně píše: „.... Ještě něco mám na srdci. Ráda bych věděla, zda ten pán, co tak ví, že v Československu vládnou manželky, je Vám hodně platný. Zdá se mi, že s takovým sebevědomím jde ruku v ruce opatrnost, a takový typ je mi z duše protivný. Moc si důvěřují. Jemu je snadno v jeho opatrnické svobodě vcházet do rodin a dívat se na utrápené muže a vládnoucí manželky. Ale všechno jeho zpytavé oko přec jen nevidělo. Já bych spíše vinila ženy, které nevládnou. Čtla jsem onehdy v zábavné knížce větu: „jak obvykle bídně vypadajícím mužem, z něhož vymluvily všechn život“. Viděl asi jen takto vládnoucí. Ale život je teď tak vyjetý, že

když muž ráno odejde po své práci, musí se žena, a zvlášť matka vlády ujeti. A tu se snadno stane, že i v mužově přítomnosti, zvláště pak proto, že i vedle něho se necítí jinak než *doma*, pronikne nevědomky toto denní „vladaření“ pro oči takového pána. Horší je, když jsou ženy úplně k svým mužům netečné, a místo aby je s radostí přivítaly k večernímu klidu, zasmušují se a myslí jen na spaní, nevládnouce ani jinými, ani sebou. Od té doby, co jsem čtla v Arších ten jeho sebevědomý názor, už kolikrát jsem si řekla: Kéž by vládly!

Ještě „Filosofická revue“. Odpověď na dopis jednoho „smírčího soudce“: Vyčítáte mi, že jsem si neměl tak „vyjeti“ na dr. Habáně, že jeho dobrou vůli znáte. Ve filosofii nejde o dobrou vůli, ale o správné řešení, o pravdu: tvrdím, že to tam musí být *správnější* než v matematice a geometrii, protože filosofie i *nad* těmito vědami drží ruku, určujíc jejich základy a meze. Taková jeho věta: „Na bytosti věcí jako na pevném základě buduje svůj *metafysický dóm*“ je ve filosofické práci čirým nesmyslem. Věta: „Člověk se vznáší ve spekulaci, a čím jest větší nadání, tím více a tím snadněji spekuluje“, je přímo groteskní v článku, jenž má být branou celé školy. Co pořád má s tím vznášením se? Spekulaci spíše možno připodobnití rýsování plánu (půdorysu, i v druhých průmětnách), a to je, jak už jsme řekli, práce úmorná.

Ve filosofické spekulaci buď se ví nebo neví, nanej-

výš se dohadujeme (hypothesy); světlo víry činí toto vědění jasnějším a usnadňuje je; ale kdo se tím chce zabývat, musí mít především rozum v pořádku, musí mít Logiku, protože vše co jest, skrze Logos jest, jinak bude v tom pracovat jako „věřící vědy“, a víme, co tihle věřící natropili ve vědách zla a zmatků. Dr. Habáň jest „věřící vědy“ *exaltovaný*, planá vatra, a pravíte-li, že je kněz, pak nedává výstrahu domácím víry, nýbrž spíše signalizuje a zrazuje nepřátelům slabiny obrany. Jeho nešťastný rozum *vnímá* vesmír. Oborem rozumu jsou pojmy čili ideje, nikoliv vněmy a dojmy, jimiž se zabývá psychologie. A takováto po-tvornost: „Přírodní vědy otvírají bránu problematických jevů, a tím bránu k filosofii.“ Rozum byl, i když „příroda“, to jest tvorové dalších dnů stvoření, ještě nebyli. Nejsou tedy přírodní vědy branou filosofii. Zkrátka, co věta, to bombast, fráze, nepravda. Habáňova filosofie funí jako auto staroříšského faráře Kaloudy, když jede kolem „našich“ do kopce; ten se také pořád k žádnému definovanému vyznání nerozhoduje a jen — letí...

Dodatek k předešlému. Zkrátka „Radost z pravdy“ od dr. Habáně jest špatný článek. Horováním se nepomůže filosofii na nohy, tam záleží jen na správném řešení. Jest to špatný obraz k spekulaci filosofické: „vznáší se na výšinách“. V mé obraznosti spíše se rozbíhá jako světelné paprsky, letí do výšin i do hlubin, jsouc všudypřítomna; zavadiš-li o jedno místo vesměrného gongu, zvučí

to do všech prostorů a časů, vnitř i vně, do všech rytmů „pod oblohou i nad oblohou“. My lidé pak, mající rozum Pádem porušený, jsme opravdu „padlí na hlavu“, musíme se proto namáhavě se země sbírat, musíme chodit pěšky a pracovat v potu tváří jako v matematice, geometrii a ve vědách vůbec; jen tak bude plodná. Dr. Habáň jenom opentluje, čemu se učil ve škole, a co dobře neztrávil. Z celého článku nelze vybrat ni jediné výživné věty. Z toho, jak on píše o intuici, vzejde větší zmatek, než jaký tropí jiní pomatenci s „podvědomem“. Jak on tomu chce, tak vidí jen „vidoucí“, jasnozřivci, lidé to vyjimeční, tak na věci rozhodně nemůže jít spekulace.

... jako v Augiášově chlévě ... *Z dopisu Dr. Jana Strakoše:* Ve věci P. Ludvíka Vrány jsem při Vás a ne s běžným míněním ostatních, t. zv. křesťanů správných nebo, jak říká Bloy, spořádaných. Je-li kdo z přátel Dobrého Díla odchylného mínění, nemohu za to. Mně je zřejmo, že většina těch, kdož si dnes také říkají katolíci, a jejichž převážná čísllice zazáří po sčítání v lidoveckých novinách, jsou jako v Augiášově chlévě. Nejen že málokdo má jasné ponění, co to vpravdě katolicismus jest, ale ani se nesnaží, aby ho nabyli. To je to nejhroznější. „A lidé, kteří nejsou zabiti těmi ranami, nečinili pokání z skutků rukou svých, ... z vražd svých, ani z trávení svých, ani z svého smilství, ani z svých krádeží.“ APOK. IX, 20, 21. Může být ještě větší bídy než tato bída Apokalypsy před znamenáním ctitelů

šelmy? A doktoři a strážcové Lidu, kteří by měli bdíti nad čistotou pojmů a zdravím duší, pečují jen o číslice a zabývají se světskými a vůbec povrchními zájmy. Následky se pozvolna dostavují a jsou čím dál hroznější a patrnější. Vy arci jste daleko od škol a proto právem se domnívám, že tu spoustu v mládeži a dětech nedovedete si už ani představit... atd.

Útěcha, *která přichází tentokrát se strany lidové:* „... Vládnou zde učitelé. Rodičové kývají a krčí se, poněvadž se bojí ozvat, „aby pak dítě za to netrpělo“. Tento stesk slyšeli jsme již tolikrát a ku podivu se učitelé neohradili proti tomuto těžkému obvinění. Či se učitelé skutečně mstí na dětech, mají-li něco proti rodičům? Katoličtí rodičové si na to často stěžují. *Snad si to malují příliš černě. Co může učitel dítěti udělat? Má-li nadání, nevezme mu ho a ty nepříjemnosti, které mu může dělat, dají se překonat.*“ — Tak to myslí kterési kotrbě z „Lidu“ z 1. listopadu 1930 str. 2.

Československé blbnutí. Jakmile čtete na začátku článku (Doba pozvolného upadání Moravského knihtisku v Typografii č. 10. 1928) věty takovéto „ráže“: „Bible rvána z rukou lidu a dán mu bezcenný výtažek slátanin je-suitských — katechismus... Doba oplývá zázračnými zjeveními Panny Marie a na místo vznešeného skromného učení Kristova nastupuje nádherný, leč duševně prázdný

kult Mariánský, k jehož počtě páleny čarodějnice a kacíři na hranicích...“, atd. — chce se Vám plivnouti (ať vpravo nebo vlevo) a jíti svou cestou dále. Ale pomněte, že jste v té duchovní oblasti Československa, u novinářů, kde si blbnutí udělali zákonem, a že je to právě tak zajímavá podívaná jako na ostrově Diurnálů: „... jejich potravou bývá hluk, který vyvozují před nimi jejich strážcové ze stran troubami a bubny, kterého se nemohou nahltati; a do jejich žlabu sype se spousta čerstvě vytrhaných husích per. Pijí atramentum (inkoust snadno s péra splývající); a ku podivu jejich moč se podobá blátivému a mastnému inkoustu. Jejich způsoby se blíží způsobům pávím: roztahují chvost a kvokají uspokojením; ale někdy se rádi maží svými hovínky jako kanárci. Bývá potom velmi obtížno navyknouti je zase čistotě. Celičský ostrov je vystlán jejich trusem, ... a právě v trusu těchto ptákův tkví jejich posvátná moc. Obyvatelé ostrova se domýšlejí, že tento trus jsou božské věštby, i sbírají jej a prodávají. Je laciný, neboť ptáci ti ho vydávají velikou hojnost. Jakmile slunce zapadne, trus toho dne se vymetá; a trus noční pozbývá své hodnoty k polednímu. Všechny jejich výkony, na moč i na trus, dějí se ve stoce. Obyvatelé toho ostrova tvrdí, že když se ptáci živili nějakou dobu měchy zlata, znaménka na trusu už nebývají těž a že věštby stávají se tehdy velmi příznivými. Naopak zase, když titíž ptáci byli dlouho živeni hlukem, pery a inkoustem, věštby na trusu bývají rázu záhubného a ohlašují válku, mor a konec světa.“ MARCEL SCHWOB.

Vyklizujeme. Prý jsme neměli nechat rubriky „Vyklizujeme“ a „Plivátka“. Ale uvažte, milý p. B., že vyjde na celém světě den jak den průměrně, jak prý (já to sám nepočítal, vypsal jsem to z novin) lze seznati z bibliografických záznamů, 5 tisíc knih. Kdyby někdo chtěl toliko za jediný rok sestaviti abecedně všechny jejich názvy, pracoval by tak vlastně na slovníku, který by obsahoval neméně než 1,850.000 hesel. A teď to všechno pročísti! To bychom se uplivali! Vyklizujeme arci stále, ale tisk jest drahý a proto omezujeme se toliko na věci bytelnější, jež tisku zasluhují.

na Bohosloví. Z dopisu kněze, jenž vzpomíná své „Huynovské“ výchovy „na bohosloví“: „Chtěli jsme tehdy seznámiti ostatní bohoslovce s La Salettou (nikdo o ní téměř ničeho nevěděl), aby nabyli správného názoru, ale přednáška byla našimi představenými zakázána: „Raději ne! — říkali — Řím musel část zjevení škrtnout, je nemyslitelno, aby Panna Maria *tak* nazývala kněze,“ atd.

V odpověď otiskujeme odstavec z *Té, která pláče* od Leona Bloy: „Co jsem neučinila ze všeho, co mohu pro vás učiniti? Jsem Egyptem a Rudým Mořem; jsem pouští a Manou; jsem překrásnou Vinicí, ale jsem zároveň božskou Žizní a Kopím, které probodává Srdce Spasitelovo. Jsem Bičováním neskonale bolestným, jsem Korunou trnovou a Hřeby a zvláště Křížem velmi tvrdým, na němž plodí se radost lidí. Obě Paže mého syna byly na něm

přibity, ale z nich jedna toliko postačí, aby vás rozdrtila a tuto jednu nemohu již udržeti, jak jest těžká! ... Ach! moje dítky, kéž byste se obrátily! ...

A tu mužové, kteří nosí mitru na hlavě a kteří drží ve svých rukou pastýřskou hůl u stáda Kristova, povstali. A tito mužové řekli Naší Milé Paní:

— Už je toho dosti, není-liž pravda? *Taceat Mulier in Ecclesia!* My jsme biskupové, doktoři, a nepotřebujeme nikoho, ani Osob, které jsou v Bohu. My jsme ostatně přátelé Cesarovi a nechceme rozbroje lidu. Tvoje pohružky nás nerozruší ani za mák, a tvojim pastouškům nedostane se od nás, ani v jejich stáří, nic jiného než opovržení, hany, výsměchu, pronásledování, bídy, vyhnanství a konečně zapomenutí! ...“ — LEON BLOY, *Ta, která pláče: Taceat Mulier*, na konci, kde to, co dělají církevníci s La Saletou, nazývá se „bohaprázdnou zradou Kaifášů a Jidášů, kteří pustoší naše krásné vlasti“.

19. archy k Hromnicím léta Páně 1931 obsahují:

„Ano, Život se zjevil...“ od Guardiniho (pokrač.)	4
O věcech ducha i duše	12
Pascalova vnitřní chvíle	6
Jaký býti sám k sobě, od Roberta Linhardta	4
Daleké moře od Juana Ramóna Jiméneza	1
Nový obraz od Konráda Weisse	1
Smrt Jacinta Vargasa od V. G. Calderona	4
Redakční zadina	4
Ruměje	6
Obrázky: Dřevoryt z XV. stol. / Křížáci, 4 linolea dětí / Anděl a	6
Občan v nedbalkách od A. Schamoniho	6
Oznámení (úmrtí). Prameny	3

Po dohodě s p. Reimosrem spojujeme Archy s Nejím. Revue v jedno: — Čtyřikrát do roka.
Tiskli Trnka-Sýkora v Třebíči a Vokolek v Pardubicích. Adresa: Dobré Dílo, Stará Říše, Mor.

Tyto 19. Archy jsou původně za 5.40 Kč. V předplatném na roč. 1931. (4 čísla) 20 Kč, chudší 15 Kč. — Prosíme i ty přátele, kteří již dřívějšími platy tuto dávku překročili, aby se nezdráhali laskavě nám toto číslo potvrditi nějakým novým příspěvkem na vesměrný účet. Odběratel přibývá, ale dokud jejich počet nevzroste na tisíc, jest třeba, aby aspoň někdo měl s námi vědomí nynějších fiskových těžkostí.

